

Sygn. akt IV Ko 13/18

WYROK

W IMIENIU

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 sierpnia 2018r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach w IV Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący - SSR (del) Piotr Pawlik

Protokolant - A. Z.

w obecności Prokuratora Magdaleny Szymańskiej

po rozpoznaniu na rozprawie w dniach 17 lipca i 09 sierpnia 2018r.

sprawy z wniosku

K. M.

s. F. i B., zd. K.,

ur. (...) w R.,

w przedmiocie zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania

w dniu 08 czerwca 2017r. w sprawie Prokuratury Rejonowej w R. o sygn. akt PR 2 Ds. 607.2016

na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. i art. 554 § 4 k.p.k.

- orzeka -

1. oddala wniosek K. M. w całości;
2. na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982r. - prawo o adwokaturze przyznaje adw. E. S. ze Skarbu Państwa kwotę 144,00 (stu czterdziestu czterech) złotych kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej K. M. z urzędu plus kwotę 33,12 (trzydziestu trzech i 12/100) złotych podatku VAT, łącznie kwotę 177,12 (stu siedemdziesięciu siedmiu i 12/100) złotych;
3. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt IV Ko 13/18

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 14 sierpnia 2018r.

Prokuratura Rejonowa w R. prowadziła postępowanie przygotowawcze w sprawie o sygn. PR 2 Ds. 607.2016, w którym wnioskodawca K. M., po przedstawieniu zarzutów, otrzymał status podejrzanego.

W toku prowadzonego dochodzenia wielokrotnie wzywano K. M. za pośrednictwem poczty tradycyjnej oraz elektronicznej w celu przeprowadzenia z jego osobą zaplanowanych czynności procesowych. Wezwania wysyłane

drogą tradycyjną często były spóźnione - doręczano je wnioskodawcy po terminie wskazanym, jako termin przeprowadzenia czynności z jego udziałem (vide: wezwania na dzień 18.11.2016r., 30.11.2016r., 22.12.2016r., 12.05.2017r. czy 19.05.2017r.). Jednocześnie na każdy z tych terminów, a także wszystkie inne, wysyłano K. M. ze stosownym wyprzedzeniem wezwania za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres e-mail wnioskodawcy („(...)”). Do tego typu wezwań załączano tzw. „raporty przekazywania”, w których zawarta została informacja, że wysłana wiadomość dotarła do serwera, który nie generuje powiadomień o statusie dostarczenia po pomyślnym doręczeniu wiadomości. Jeśli natomiast nie odebrano żadnych wiadomości o niepowodzeniu można założyć, że wiadomość została dostarczona i nie należy oczekiwać potwierdzenia dostarczenia (vide: k. 23, 24, 31, 62).

K. M. nie zawsze też reagował na inne prawidłowe wezwania. Stawił się w dniu 10.03.2017r. oraz w dniu 12 kwietnia 2017r, ale już w dniu 06 grudnia 2016r. nie stawił się (k. 19, 26).

W konsekwencji w dniu 19 maja 2017r. prokurator Prokuratury Rejonowej w R. wydał postanowienie w przedmiocie zatrzymania i przymusowego doprowadzenia do Komisariatu I w R. osoby podejrzanej – K. M. w celu przeprowadzenia czynności procesowych w sprawie prowadzonej pod sygn. akt PR 2 Ds. 607.2016. W ocenie oskarżyciela publicznego zachodziła bowiem uzasadniona obawa, że K. M. nie stawi się dobrowolnie tym bardziej, że podejrzany już wcześniej wielokrotnie nie stawił się na wezwania i nie usprawiedliwiał przy tym swego niestawiennictwa (k. 73).

W dniach 19 i 20 maja 2017r. funkcjonariusze I Komisariatu Policji w R. wielokrotnie udawali się do miejsca zamieszkania K. M. w celu jego zatrzymania. Podjęte czynności okazały się bezskuteczne, choć K. M. przebywał w mieszkaniu (k. 75 – 80).

Ostatecznie w dniu 08 czerwca 2017r. K. M. został zatrzymany w miejscu swojego zamieszkania (godz. 09:40) i doprowadzony do I Komisariatu Policji w R.. W siedzibie komisariatu podejrzanemu przedstawiono uzupełnione zarzuty wraz z uzasadnieniem, następnie został on przesłuchany do protokołu, po czym poinformowany o prawie i terminie końcowego zaznajomienia się z materiałami postępowania przygotowawczego. Czynności z podejrzanym zakończono o godzinie 13:10. O wszystkich powyższych czynnościach powiadomiono obrońcę podejrzanego (k. 84 – 94).

K. M. i jego obrońca złożyli zażalenie na zatrzymanie. Sąd Rejonowy w R. w postanowieniu z dnia 19 października 2017r. nie uwzględnił zażalenia uznając zatrzymanie za zasadne, legalne i prawidłowe (akta SR R. VI Kp 208/17).

W dniu 12 kwietnia 2018r. (prezentata biura podawczego) K. M. złożył w Sądzie Okręgowym w Gliwicach pisemny wniosek o zadośćuczynienie. Wnioskodawca domagał się od Skarbu Państwa - zarówno Prokuratora Rejonowego w R., jak i Komendanta Miejskiego Policji w R., zadośćuczynienia w wysokości po 5.000,00 złotych (od każdego z w/w podmiotów) za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i przymusowe doprowadzenie.

W obszernym i szczegółowym uzasadnieniu wniosku K. M. argumentował, że zatrzymanie jego osoby było niewątpliwie niesłuszne, gdyż zostało przeprowadzone „mimo braku ustawowych przesłanek”. Wnioskodawca skoncentrował się na kwestii skuteczności doręczenia dwóch wezwań wydanych w dniach 8 i 12 maja 2017r., które zostały mu doręczone już po terminach wskazanych, jako terminy wykonania planowanych czynności procesowych z jego osobą. Zdaniem wnioskodawcy w/w terminy zostały wyznaczone, a wezwania wystosowane w sposób nienależyty. Tym samym nie sposób twierdzić, że zachodziły uzasadnione obawy, iż wnioskodawca nie stawi się na wezwanie w celu przeprowadzenia z jego udziałem czynności procesowych. Jedynie czasowo przebywał poza miejscem zamieszkania z uwagi na hospitalizację, rehabilitację i leczenie szpitalne. K. M. zwrócił ponadto uwagę, że rażąco naruszono dyspozycję art. 247 § 4 k.p.k., ponieważ „samo zatrzymanie było nieprawidłowe, albowiem zamiast niezwłocznie przeprowadzić czynności procesowe (co zajęło nawet nie 10 minut), pokrzywdzony musiał oczekiwać ponad 3 godziny na komisariacie na przeprowadzenie tych czynności”. Za nieskuteczne uznał również wnioskodawca doręczenia dokonane za pośrednictwem poczty elektronicznej, ponieważ prokurator nie przedłożył potwierdzenia transmisji danych lecz jedynie wydruki raportów. Co więcej – K. M. podkreślił, że za każdym razem, kiedy wezwania były prawidłowo doręczane, stawił się na nie. Nie dał zatem żadnych podstaw policji czy prokuraturze do zatrzymania.

W piśmie z dnia 15 maja 2018r. K. M. podtrzymał w całości wniosek i uzupełnił go o okoliczności dotyczące wystawionych w dniu 10 lutego 2017r. wezwań (k. 98).

W międzyczasie w dniu 30 maja 2018r. Sąd Rejonowy w R. w sprawie o sygn. akt II K 85/18 skazał nieprawomocnie K. M. za trzy przestępstwa na łączną karę grzywny, na poczet której zaliczył okres jego rzeczywistego pozbawienia wolności w sprawie w dniu 08 czerwca 2017r. (od godz. 09:40 do godz. 13:15) (k. 111 – 112).

Na rozprawie przed tut. Sądem w dniu 17 lipca 2018r. K. M. w całości podtrzymał swój pierwotny wniosek (k. 114 – 115). Dodał, że jego krzywda polegała na tym, że został zatrzymany na oczach żony, bez możliwości wykonania porannych czynności higienicznych, czekał kilka godzin na przeprowadzenie krótkich czynności, a na sam koniec policjanci nie zaproponowali mu odwiezienia do domu.

Sąd Okręgowy w Gliwicach zważył, co następuje:

W ocenie Sądu roszczenie wnioskodawcy K. M. było bezzasadne.

Zgodnie z treścią art. 552 § 1 k.p.k. odszkodowanie i zadośćuczynienie przysługuje również w wypadku niewątpliwie niesłusznego (...) zatrzymania.

Niniejsze postępowanie, o charakterze incydentalnym i rekompensacyjnym, siłą rzeczy nie odnosi się do zasadności postawionych wnioskodawcy zarzutów w postępowaniu karnym, którego wyniki doprowadzą do merytorycznych rozstrzygnięć w postępowaniu sądowym (obecnie wnioskodawca jest osobą nieprawomocnie skazaną). Z tego też względu akta główne Sądu Rejonowego w R. (II K 85/18) były niezbędne jedynie dla ustalenia zawisłości tamtej sprawy i dokonanego zatrzymania. Pozostały natomiast materiał dowodowy niezbędny dla rozstrzygnięcia przedmiotowego wniosku znajduje się w aktach Sądu Rejonowego w R. o sygn. akt VI Kp 208/17.

Jak wynika z akt sprawy i ustalonego stanu faktycznego wnioskodawca K. M. został w postępowaniu rozpoznawczym i zasadniczym nieprawomocnie skazany w dniu 30 maja 2018r. W związku tą okolicznością mogła pojawić się w niniejszej sprawie wątpliwość czy w tej sytuacji nie należałoby zawiesić postępowania w sprawie o zadośćuczynienie - do czasu prawomocnego rozpoznania sprawy II K 85/18. Sąd rozpoznający sprawę z wniosku K. M. podziela w tym zakresie stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w postanowieniu z dnia 15 maja 2013r. (sygn. akt II AKz 276/13; Prok.i Pr.-wkł. 2013/10/35, KZS 2013/7-8/97), zgodnie z którym „nie da się obronić tezy, iż rozstrzygnięcie w przedmiocie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa za szkodę i krzywdę wyrządzoną przez niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie nie może nastąpić przed prawomocnym zakończeniem procesu w jego głównym nurcie”. W uzasadnieniu przywołanego postanowienia wskazano, że istnienie prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie w jakiej nastąpiło zatrzymanie, nie jest warunkiem dochodzenia roszczeń za niesłuszne zatrzymanie ani też nie jest ono - odmiennie niż przy tymczasowym aresztowaniu - niezbędne dla oceny niewątpliwie niesłuszności jego zastosowania. Niewątpliwie niesłuszne może być bowiem także zatrzymanie zastosowane wobec osoby, co do której toczy się postępowanie karne, jeżeli środek ten zastosowano bez istnienia realnie takiej potrzeby (konieczności). Nadto wskazuje się że niewątpliwie niesłuszne w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k. będzie zatrzymanie, co do którego ustalono następnie, że nastąpiło przy braku przesłanek je dopuszczających lub trwało po ich ustaniu albo z naruszeniem ustawowego terminu zatrzymania, bądź nastąpiło ponownie na podstawie tych samych faktów lub dowodów. Co więcej - odpowiedzialność Skarbu Państwa oparta jest na zasadzie ryzyka, to także przy badaniu niewątpliwie niesłuszności zatrzymania niezbędna staje się ocena ex nunc, czyli przez pryzmat całokształtu okoliczności z momentu rozstrzygania w przedmiocie wniosku o zadośćuczynienie z racji owego zatrzymania.

Sąd Okręgowy w Gliwicach wniosek K. M. o zadośćuczynienie rozpoznał na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w postępowaniu, które miały znaczenie dla wydania merytorycznego rozstrzygnięcia. Uznał przy tym, że brak prawomocnego rozstrzygnięcia w jego głównym nurcie, nie jest warunkiem sine qua non wydania rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie. W tym też zakresie tut. Sąd podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że "przy ocenie kwestii

niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k. sąd powinien mieć na uwadze, czy zastosowanie tego środka przymusu procesowego nastąpiło z obrazą przepisów rozdziału 27 Kodeksu postępowania karnego, a tym samym, czy spowodował on dolegliwość, jakiej osoba zatrzymana nie powinna była doznać, analizując to zagadnienie w aspekcie całokształtu okoliczności zaistniałych w sprawie, w której doszło do zatrzymania, a znanych w dacie orzekania w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia, w tym także z uwzględnieniem prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w której nastąpiło zatrzymanie, jeżeli już zapadło" (por. uchwała SN z dnia 23 maja 2006 r., I KZP 5/06 OSNKW 2006, Nr 6, poz. 55).

Należy przy tym zwrócić uwagę na fakt, że treść uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego w R. z dnia 19 października 2017r. (sygn. akt. VI Kp 208/17) nie pozostawia żadnych wątpliwości, że zatrzymanie K. M. w dniu 08 czerwca 2017r. było zasadne, legalne i prawidłowe. Wprawdzie warunkiem dochodzenia odszkodowania lub zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie nie jest zaskarżenie decyzji o zatrzymaniu i wydanie przez sąd odwoławczy orzeczenia stwierdzającego niezasadność czy nielegalność zatrzymania (vide: wyrok SA w Katowicach z 30.09.2010 r., II AKa 162/10, LEX nr 686852), to miało ono dla tut. Sądu kapitalne znaczenie. Sąd Okręgowy w Gliwicach podzielił argumentację zawartą w w/w uzasadnieniu uznając, że zatrzymanie wnioskodawcy było zgodne z prawem, dopuszczalne i oparte na kodeksowych przesłankach.

Przypomnieć jedynie należy, że wiele wezwań wysyłanych do K. M. drogą tradycyjną było opóźnionych i w związku z tym nie miał on obowiązku wiedzieć o terminach zaplanowanych z jego osobą czynności. Wezwania były jednak kierowane do wnioskodawcy na te same terminy również drogami alternatywnymi – telefonicznie (art. 137 kpk) i pocztą elektroniczną (art. 132 § 3 kpk). Wprawdzie w aktach sprawy brak dowodu doręczenia pisma za pośrednictwem poczty elektronicznej w postaci potwierdzenia transmisji danych (art. 132 § 3 zdanie drugie kpk), ale informacja objęta raportami przekazywania i fakt, że wnioskodawca miał dostęp do Internetu co najmniej w okresie od 10.11.2016r. do 19.05.2017r. dowodzi, że otrzymywał wezwania i zapoznawał się z nimi. Pomimo tego wnioskodawca nie stawiał się na nie, a po otrzymaniu spóźnionych wezwań nie podejmował jakichkolwiek prób kontaktu z organami ścigania w celu uzgodnienia kolejnego dogodnego terminu. Dodatkowo w sytuacji, kiedy funkcjonariusze Policji przyszedli do miejsca zamieszkania wnioskodawcy w celu realizacji nakazu zatrzymania oświadczył on, że nie życzy sobie wizyt funkcjonariuszy Policji w miejscu jego zamieszkania w sobotę (sic!).

Sąd Okręgowy uznał, że zatrzymanie K. M. nie spowodowało dla wnioskodawcy żadnych dolegliwości, których - jako osoba zatrzymana - nie powinna doznać. Zatrzymanie miało charakter słuszny, a w jego wyniku K. M. nie doznał żadnych krzywd. Na rozmiar krzywdy, a w konsekwencji na wysokość zadośćuczynienia, składają się cierpienia fizyczne i psychiczne, których rodzaj, natężenie i czas trwania należy każdorazowo określić w okolicznościach konkretnej sprawy, zaś posiłkowo można odnieść się do podobnych spraw. Kryteria takie zasugerował Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lipca 2007r., sygn. akt II KK 321/06, publ Biuletyn PK 2007/14/19 oraz LEX 299187. Podstawy zatrzymania istniały obiektywnie, a nie jedynie w subiektywnym odczuciu organów ścigania, istniała bowiem istotna potrzeba procesowa. Również czas zatrzymania (3 godz. i 30 min) był konieczny dla przeprowadzenia czynności z wnioskodawcą, po wykonaniu których został on niezwłocznie zwolniony. Funkcjonariusze Policji nie mieli przy tym obowiązku odwiezienia K. M. do domu. K. M. nie doznał w tym czasie żadnych fizycznych czy psychicznych dolegliwości.

Mając na uwadze powyższą argumentację, na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. Sąd żądanie wnioskodawcy K. M. oddalił w całości.

W toku postępowania wnioskodawca korzystał z pomocy pełnomocnika ustanowionego z urzędu w osobie adw. E. S.. Na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku - Prawo o adwokaturze Sąd zasądził od Skarbu Państwa na rzecz pełnomocnika wnioskodawcy kwotę 144,00 zł plus podatek VAT w wysokości 23%, łącznie kwotę 177,12 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu (vide: punkt 2 wyroku).

W ostatnim punkcie wyroku Sąd - na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. - kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

SSR (del.) Piotr Pawlik

.